

De Heldendood van Anneessens

DE HELDENDOOD VAN ANNEESSENS.**I.**

— Goeden dag, meester Anneessens, groette een burger, die op een zomerdag van 't jaar 1718 de werkplaats van een stoelendraaier in de Gasthuisstraat te Brussel binnentrad.

— Goeden dag, heer Bareliers, groette Frans Anneessens, de eigenaar der zaak, beleefd terug.

— Ik zou gaarne willen, dat ge me een gemakkelijk en sierlijken zetel maaktet, hernam Bareliers.

— Dat kan, antwoordde Anneessens lachend. Een, waar ge heerlijk in rust na een vermoeienden dag.

— Juist... Ik word al een dagje ouder...

— Wat moet ik dan wel zeggen ?

En Anneessens wees naar zijn reeds grijzende haren.

— Ja, ik ben wel wat jonger dan gij, meester, maar gij zijt kloeker.

— Ik ben, God zij dank, goed gezond. Wil ik u eenige modellen van zetels toonen ?

— Dat is goed.

Ze waren het spoedig over de houtsoort, den vorm en den prijs eens.

— Ge zult tevreden zijn, verklaarde Anneessens.

— Ja, dat weet ik wel. Uw werk is in gansch Brussel bekend. En 't is wel verdiend, dat ze u tot deken van Sint-Niklaas en tot hoofddeken der Kruisbooggilde gekozen hebben en zoo tot een der bestuurders van onze stad.

— Een moeilijke taak tegenwoordig, heer Barelriers.

— Ja !... We zijn niet vrij, hé... De Oostenrijkers spelen den baas in ons land. En hun keizer, ginder te Weenen, heeft ons een landvoogd gegeven, die zich niet met ons bemoeit.

— Prins Eugenius van Savooie vecht tegen de Turken.

— Ik weet het. Maar hij heeft ons een plaatsvervanger opgesolferd, markgraaf de Prié, die vroeger een arme drommel was, dan van den prins allerlei postjes kreeg en nu blaakt van hoogmoed en ons als een hoop vee behandelt, sprak Barelriers vinnig.

— Rechtvaardig is de markgraaf de Prié niet, zei Anneessens. Wij, dekenen der gilden, zouden moeten trouw zweren aan valsche reglementen. Wij weigeren natuurlijk. Brussel heeft zijn eigen wetten, die ons toch wat vrijheid waarborgen. En we leggen maar den eed af op die echte reglementen.

— Ge zijt dus niet van plan toe te geven ? vroeg Barelriers.

— Ik, nooit !... Dan zou ik het volk verloochen en, dat vertrouwen in mij stelt. Als we die nieuwe reglementen erkennen, doet maarschalk Prié wat hij wil en zal hij de Brusselaars vooral zware belastingen doen betalen.

— Dat is waar ! Maar als hij u dwingt ?

— Hij kan me den eed niet uit den mond rukken ! sprak Anneessens fier.

— Dus, gij houdt vol ?

— Ja !...

— Ik bewonder u... En de andere deken ?

— O, zij handelen als ik, misschien Van Ypen uitgezonderd. Die is zwak van karakter.

— Dat is de tinbewerker ?

— Ja... We hopen, dat hij naar ons en niet naar de vrienden der Oostenrijkers zal luisteren.

Barelriers bleef dan nog wat praten, en nam dan minzaam afscheid.

Anneessens sprak daarna met Rolf, den oudsten der leerjongens, over de bestelling.

Rolf was ongeveer zeventien jaar en arbeidde reeds lang bij meester Anneessens. Hij vervulde goed zijn taak, zoowel het stoeldraaien als het leidekken, ook den bedrieff van Anneessens.

— Barelriers schijnt er weer boven op te geraken, zei Anneessens. Hij is een tijd bijna arm geweest, daar

hij veel geld verloor in een failliet. Hij doet zeker weer goede zaken...

— Als het maar eerlijke zaken zijn, meester. merkte Rolf op

— Wat bedoelt ge?

— Gisteravond zag ik mijnheer Bareliers met den Oostenrijkschen spion Frisius Worth wandelen.

— Is dat waar?

— Ja, meester...

— Natuurlijk geloof ik u, Rolf, maar ik vraag dat eigenlijk door verbazing... Bareliers voer daar even zoo heftig over de Oostenrijkers uit.

— Ja, meester, maar was het niet om u te misleiden en u beter te kunnen uithooren?

— Jongen, ge kunt gelijk hebben! Bareliers vroeg inderdaad naar mijn houding als deken. En de bestelling van dien zetel moet dan zeker een list zijn, om mijn vertrouwen te winnen. Zou Bareliers zoo valsch zijn... Ik wil niet te vroeg oordeelen, maar zal op mijn hoede zijn. Nu, wat ik hem gezegd heb, weet heel de stad, en verberg ik voor niemand. Ik leg den eed niet af op de valsche reglementen. Ik zal markgraaf de Prié niet helpen, om ons Brusselsch volk zware lasten te doen betalen. We maken den zetel, doch zullen Bareliers in 't oog houden. 't Is treurig, maar ik weet, dat we veel stadsgenooten niet kunnen vertrouwen.

Dien avond kreeg Frans Anneessens weer bezoek. Het was nu in zijn huis naast de werkplaats. En tot

zijn ergernis kwam Frisius Worth hem spreken, een Oostenrijker, die reeds als een spion bekend stond. Anneessens groette hem koel.

— Meister, zei Worth, in zijn gebroken Vlaamsch, ich komme eins met u praten; ich weet dat gij een verstandig mensch zijt. Gij arbeidt, maar er is nicht veel toe verdienen...

— O, mijnheer, ik heb mijn brood en ben er tevrede mee, verzekerde de deken op rustigen toon.

— Ja, ja... brood... Maar gij wilt auch fleisch en een goete flessche wijn, hernam Worth lachend. Wij sein allein, meister Anneessens. Markgraaf de Prié vraagt u den eed te doen... Gij durft nicht voor de doeme volk. Maar was geeft gij om die doeme volk.

— Neen, mijnheer, als ik weiger is het niet uit vrees voor het volk, maar uit eerlijkheid. Mijn geweten verbiedt me valsche reglementen te erkennen.

— Och, was... geweten... een mensch moes sein voordeel zoeken... Raadsheer Bauwens zendt mij... En de raadsheer begrijpt niet, dat kij zoo koppig zijt. Van Ypen zal den eed doen...

— Dat moet hij weten.

— En andere dekenen ook!

— Dat geloof ik niet!

— Als kij das voorbild geeft. Zij doen was kij sagt. Zij heuren nach Anneessens.

— Welnu, dan zal ik ze blijven aanraden trouw te zijn aan hun volk.

— Och, was ! Trouw, trouw... gij zijt een van de meesters van de stad en kan geld in de tassade krijgen Worth noemde een groote som.

— Das bezaalt Bauwens u, als kij de neid doet, fluisterde hij.

Maar plots greep Anneessens Frisius Worth bij den schouder, duwde hem het kamertje uit, en zei verontwaardigd :

— Gij komt mij omkopen, schurk ! Ge kent me niet... en zeg aan Bauwens en aan de Prié, dat ik nooit mijn volk zal verraden. En nu buiten !

Anneessens opende de voordeur. Frisius Worth wilde nog parlementeeren, maar hij vloog de straat op en had moeite om op de been te blijven.

Toen keek hij naar het huis en stak woedend de handen uit :

— Doemkopf... gij wilt geen geld... dan sal gij 't anders leeren ! siste hij.

Anneessens was weer kalm, toen hij de woonkamer binnen trad. Daar zaten zijn vrouw, zijn oudste, zielelijke dochter Geertruida en zijn overige kinderen. De vader vertelde, wat er gebeurd was.

— O, man, ik keur het natuurlijk goed, dat gij zoo hebt gehandeld, zei zijn vrouw. En het was 't beste antwoord aan dien verachtelijken man hem aan de deur te zetten. Maar ik vrees nog erge dingen.

— Toch zal ik mijn plicht doen.

— Ja, dat weet ik. God helpe ons.

— Als markgraaf de Prié ondervindt, dat wij, de kens, vertegenwoordigers van het volk, voer bij stek houden, zal hij misschien toegeven en onze rechten erkennen. Maar nemen wij de valsche reglementen

aan, dan eischt hij meer en meer. Hij verschoont de grooten en rijken en wil de arbeiders en eenvoudige burgers de grootste belastingen laten opbrengen. Zelf leeft hij als een prins, in groote weelde. Hij begunstigt allerlei Oostenrijksche avonturiers en ook landgenooten, die hem vleien. Zoo een is raadsheer Bauwens, die slechts zijn eigen voordeel zoekt.

— Maar meester, het Brusselsche volk staat aan uw zijde, verzekerde Rolf, die bij Anneessens inwoonde en er als een eigen zoon behandeld werd.

Geertruida, de ziekelijke dochter, keek haar vader bewonderend aan. Ze had hem zoo lief.

Anneessens vertelde, dat Bareliers dien dag geweest was.

— Hij moet Frisius Worth ingelicht hebben, meerde de deken.

— Ja, meester, en de Oostenrijkers weten, dat de andere dekens naar u luisteren. Als gij toegeeft, doen zij het ook. En daarom wil de Prié u winnen.

— We zullen eendrachtig weigeren valsheid te plegen, besloot Anneessens.

Nog geruimen tijd zaten ze te praten. Rolf meende een verdacht geluid te hooren buiten aan 't raam. Hij sloop naar boven en opende zacht een venster. Beneden stond een man te luisteren, wat daar binnen gesproken werd.

Rolf haalde vlug een kan water en goot deze over den spion uit.

Bareliers sprong verschrikt achteruit.

— Hond van de Oostenrijkers ! schold Rolf. Ja, mijnheer Bareliers, ik herken u wel... Ge zult nu niet meer om uw mooien zetel komn, hé ! Maar ge zoudt er ook niet in kunnen rusten, want ge moet loopen en draven om uw Judasgeld te verdienen.

Bareliers antwoordde niets, en verwijderde zich vlug.

Rolf vertelde beneden, wat hij gedaan had. De kinderen lachten. Anneessens schudde het hoofd.

— Hoe kan een mensch zoo valsch zijn, sprak hij. Mij vriendelijk komen bezoeken, op Prié schelden en aan eigen volk verloochenen.

Neen, dat begreep de deken niet, omdat hij zelf zoo eerlijk was.

In zijn avondgebed vroeg hij Gods bescherming over zijn gezin...

Anneessens zei niet alles, wat hij dacht, om vrouw en kinderen niet te verontrusten... Maar hij vreesde, dat er erge dingen konden gebeuren.

II.

De dekens werden naar het stadhuis geroepen. Een vriend, deken Coppens, kwam Anneessens afhalen. Ze hadden nog wat tijd, en praten samen in de zijkamer.

Daar trad Geertruida binnen. Ze ging op haar vader toe, die in den fraaien zetel zat, zijn proefstuk van jaren geleden, toen hij meester werd. Coppens ging er achter staan, ontroerd door den blik uit Geertruida's oogen.

— Vader, ga niet naar het stadhuis, smeekte de dochter.

— Maar kind, waarom zou ik thuis blijven?

— Ik heb vannacht zoo akelig gedroomd, vader. Markgraaf de Prié liet u door soldaten naar de gevangenis brengen. En hij grijnsde naar mij en zei, dat gij zoudt sterven. Ik werd toen wakker, maar ik voel me al heel den dag zoo akelig.

En weenend kuste Geertruida haar vader, hem weer vragend thuis te blijven.

— Lief kind, droomen is immers bedrog, zei Anneessens.

— Maar de markgraaf is boos op u.

— Moet ik aan mijn plicht verzaken?

— Neen! Weiger den eed, vader, maar blijf weg van het stadhuis!

— Neen, kind, dat kan niet. De menschen en ook de Oostenrijkers zouden denken, dat ik verflauw in mijn weigering. De markgraaf zal ons weer vragen den eed op het valsche reglement te doen en we moeten opnieuw nadrukkelijk verklaren, dat we alleen onze oude wetten erkennen.

Anneessens troostte Geertruida en ging dan met Coppens heen, na ook zijn vrouw hartelijk begroet te hebben.

Het zieke meisje oogde haar vader na.

— O, God, breng vader terug! bad ze.

De dekens, die op het stadhuis zetelden waren eensgezind. De markgraaf de Prié had hen gedreigd. Maar ze weigerden den eed op 't valsche reglement af te leggen. Slechts één gaf toe en voldeed aan 't verlangen van den landvoogd. Deze laatste was de tinbewerker Van Ypen. Men wist, dat hij zwak was.

Terwijl hij trouw zwoer aan de onrechtvaardige wetten, verlieten Anneessens en de anderen verontwaardigd het stadhuis. Op de Groote Markt stond een groote menigte, welke met ongeduld den uitslag der vergadering afwachtte.

— Niemand heeft toch den eed afgelegd? klonk het luid uit den volkshoop.

— Helaas, antwoordde een der dekens, Van Ypen heeft gezworen!

— Op de valsche reglementen?

— Ja...

— Dood aan den verrader! riep men.

— Ja, hij moet sterven...

Anneessens wilde het volk tot bedaren brengen, maar men luisterde niet.

— Van Ypen is een verrader! klonk het van alle kanten. En hij verdient den dood.

Van Ypen, die op 't stadhuis gebleven was, hoorde die vreeselijke kreten.

— Wat moet ik doen, wat moet ik doen! vroeg hij wanhopig. 't Volk zal mij dooden! Ach, mijn vrouw, mijn ongelukkige kinderkens!

Hij beefde van angst.

— Spoedig, vlucht langs de achterpoort ! riep de burgemeester, die zelf verbleekte, want hij had al 't mogelijke gedaan, om den deken tot 't afleggen van den eed te bewegen.

— Dood aan Van Ypen ! hilde daar buiten de menigte.

— Vlucht eer het te laat is ! drong de burgemeester nogmaals aan.

Hij leidde hem mee naar de achterdeur van het stadhuis en duwde hem op straat, zeggende :

— Maak dat ge rap thuis komt !

— Daar is de verrader ! riepen eenige burgers, die de ontsnapping langs dien kant vermoed en daarom de wacht aan de achterzijde gehouden hadden.

En een menigte zette Van Ypen na. 't Was een wilde jacht.

Angstig rende Van Ypen voort. Hij vluchtte in de Steenstraat, in het huis van den wijnkoopman Useweel en liep bijna den verbluftten wijnhandelaar omver, zag een trap en snelde naar boven.

Useweel sloeg de deur in 't slot. De menigte wilde binnendringen, maar werd eenigen tijd weerhouden door de komst van de politie.

Die gelukte erin de menigte eenige oogenblikken terug te dringen, maar moest dan zelf vluchten. Intusschen was Van Ypen door het zoldervenster geklommen en langs de daken gevlucht. Aldus bereikte hij

de woning van een vriend, waar soldaten van den markgraaf hem afhaalden. Het volk wilde dan Van Ypens' huis verwoesten, maar liet dit op het gesmeek van vrouw Van Ypen, die weenend uitriep, dat de burgemeester haar man verleid had den eed af te leggen.

— Naar den burgemeester ! Zijn woning moet geplunderd worden ! riep een burger, die medelijden gevoelde met de zwakke vrouw.

De menigte verliet de Bisschopstraat waar Van Ypen's huis stond, en holde naar de woning van burgemeester Walhorn. De deur gesloten vindende en na vruchteloos gepoogd te hebben, ze te verbrijzelen, sloegen eenigen de ruiten aan stukken en drongen langs dien weg binnen. Burgemeester's vrouw en kinderen hadden nauwelijks den tijd langs achteren te vluchten. Al de meubelen werden vernield, de kostbaarheden op straat gegooid. En toen de gewapende macht verscheen, was er schier niets meer heel in de voormalige rijke woning.

En de opstand breidde zich uit. Den ganschen nacht bleef Brussel roerig. Den volgenden morgen was de toestand nog dreigender. De soldaten bleken niet in staat, den opstand te dempen. Het volk brak de keien uit den grond en versperde de straten.

Markgraaf de Prié zag zich gedwongen toe te geven. De dekens mochten den eed op de oude reglementen afleggen. En 't oproer verkeerde in een feest. Met bloemen, groen en takken, doorkruisten de burgers zij-

gend de stad. 's Avonds werden de huizen verlicht.

De landvoogd aanschouwde de feestvreugde.

— Dwazen, mompelde hij, ge meent te overwinnen.
Doch wacht, mijn tijd is nog niet gekomen !

Van Ypen en Walhorn hadden voorloopig de stad verlaten.

Telkens kwamen er groepen burgers vóór het huis van Frans Anneessens. Men juichte den deken toe, om zijn kloekheid en trouw.

Geertruida voelde zich gelukkig, omdat haar vader zoo geëerd werd. Haar droom was dan toch bedrog geweest.

Maar Anneessens wist wel, dat de strijd met markgraaf de Prié niet geëindigd was.

Eenigen tijd was het thans rustig te Brussel.

Maar in Juli kwam er nieuwe beroering. De markgraaf wilde nieuwe belastingen heffen. De dekens, die op het stadhuis zetelden, moesten die goedkeuren. Ze weigerden. Anneessens betoogde, dat de verdeling onrechtvaardig was. De rijken betaalden te weinig, de arbeiders en burgers te veel.

— Maar zult gij dan altijd tegen mij verzetten ! riep de Prié uit.

— Als gij onrechtvaardig zijt, ja ! antwoordde Anneessens. Wij zijn hier om de vrijheid van het volk te verdedigen.

Weer stond het volk op de markt samengehoopt

En het hoorde wat er gebeurd was.

— We moeten nogmaals toonen, dat we niet als slaven behandeld willen worden ! schreeuwde er een.

— Ja, ja ! klonk het.

En men riep elkaar toe, eenige huizen van Oostenrijksche ambtenaren te plunderen.

— Vrienden, geen geweld, smeekte Anneessens. Dan lokt ge ander geweld uit. Onze zaak is te rechtvaardig, om ze door oproer te bederven. Vertrouwt op uw dekens !

Maar er werd niet geluisterd naar den wijzen man. En er brak weer oproer uit. Veel gebouwen der regering en woningen werden geplunderd. En zooals het dan gaat sloegen dieven hun slag.

Bareljers ging aan den landvoogd vertellen, dat Anneessens het volk tot oproer aangezet had.

— Hij zal er wel voor boeten ! verzekerde de Prié.

De valsche spion hield zich verborgen. Hij durfde niet onder 't volk komen. Anders zou hij gehoord hebben, hoe Anneessens de menigte tot kalmte aanmaande.

Maar de Judas wilde Anneessens uit haat in 't ongeluk brengen. Toch had de goede man hem nooit iets misdaan. Maar zoo bestaat een verrader...

De Prié kreeg meer soldaten en bedwong het oproer. Toen eischte hij opeens weer, dat de dekens den eed op het valsche reglement zouden afleggen.

— Wij hebben in Mei trouw gezworen aan onze wet-

ten en we leggen geen anderen eed af ! verklaarden Anneessens en zijn gezellen.

Van Ypen was nog niet in de stad terug. De Prié zou wraak nemen.

III.

Maanden gingen voorbij. Telkens trachtte markgraaf de Prié de dekens te bewegen zijn zin te doen en de nieuwe reglementen te erkennen.

Anneessens en zijn vrienden weigerden. Ze wisten, dat de landvoogd steeds meer soldaten deed komen.

Op een Maandag van 1719 kreeg Anneessens een boodschap, of hij eens bij den commandant Kevehulter wilde komen, om het dak na te zien. Hij ging er heen. Pas binnen, werd hij door soldaten gevangen genomen.

Heftig protesteerde hij tegen die valscheid, maar het hielp niet. Ook de andere dekens, Coppens, De Haeze, Lejeune en Vander Borgh, werden listig gevangen genomen. Men voerde de dekens naar de Steenpoortgevangenis.

Rolf bracht dit vreeselijk nieuws thuis. En ge kunt denken, welk een droefheid er heerschte. Geertruida was in die dagen zieker en lag voortdurend te bed. En nu dacht ze aan dien boozen droom van vroeger.

Het volk was woedend en stroomde joelend naar de markt. Maar de markgraaf liet het door zijn soldaten uiteen drijven.

De landvoogd zou nu wraak nemen.

IV.

Zes maanden en vijf dagen duurde de gevangenschap der dekens. Eindelijk werd hun lot beslist. Hunne ergste vijanden, markgraaf de Prié, burgemeester Walhorn, raadsheeren Duchène en Charliers zegevierden. De raad van Brabant veroordeelde Lejeune, De Haeze, Coppens en Vander Borgh, immers de laatste, die door zijne welsprekendheid den grootsten invloed op 't volk uitgeoefend had, werd door de Prié het meest gehaat.

Maandag 18 September trad den griffier van den raad van Brabant, Schouten, in de cel van Anneessens.

De deken was door de harde gevangenschap zeer vermagerd en bleek geworden. Hij had ook veel geleden. In al die maanden had hij vrouw en kinderen niet mogen zien. Het was hem geweigerd geworden zijn Paschen te houden. De cel was duf.

En dan stelde men valsche getuigen tegenover hem, die allerlei leugens opdischten, als zou Anneessens tot opstand aangezet hebben. Ook Bareliers was dit komen verklaren.

Het waren droevige dagen geweest voor den eerlijken deken.

Hij groette den griffier, die zeer stroef keek.

— Is er nieuws ? vroeg Anneessens.

— Ik kom u melden, dat de raad van Brabant u ter

dood veroordeeld heeft, en dat morgen uw vonnis uitgevoerd zal worden.

Anneessens bleef zeer kalm.

— Morgen ? Dan mag ik toch heden nog mijn vrouw en kinderen zien ? vroeg hij.

— Die gunst wordt u toegestaan.

De griffier ging heen. Anneessens ging vóór de traliën van het hooge venster. Hij bemerkte eenige vrienden op straat. Doch soldaten verhinderden hen te naderen. De deken wees naar zijn hals. De burgers verstonden hem en bliksemsnel verspreidde zich door Brussel het vreeselijk nieuws :

— Deken Anneessens zal onthoofd worden !

De veroordeelde verliet de traliën en zette zich op zijn bed. Hij dacht aan zijn vrouw en kinderen. Alles was voorbij, alles... Morgen zou hij sterven ! Morgen zou de zieke Geertruida weenen om haar vader ! Morgen heerschte er ellende in het gezin... erger nog, morgen was de woning die van vrouw en kinderen niet meer, want alle goederen waren verbeurd verklaard !

De landvoogd bracht het gezin in ellende.

Dit alles overpeinsde Anneessens en het werd hem zoo treurig om het hart, dat hij bezwijmd op zijn bed neerviel.

De cipier moest hem tot bezinning brengen, toen de familie een uur later aan de gevangenis verscheen. De moeder en de kinderen. Geertruida werd op een baar gedragen. Ze was te zwak om te gaan.

Anneessens beheerschte zich. Eindelijk zou hij zijn geliefden terug zien. Maar voor 't laatst... Morgen moest hij sterven...

De ongelukkige vrouw en kinderen traden de akelige cel binnen. Er was een boodschap gekomen, dat ze iadelijk naar de gevangenis moesten gaan.

Maar Rolf had op de straat het vreeselijk nieuws reeds gehoord en het voorzichtig thuis meegedeeld.

— O, Frans, is het waar... is het waar ! snikte de moeder. Zullen ze u ter dood brengen...

Droevig knikte de deken.

— Vader ! gilde Geertruida.

En ze zonk van de draagbaar op den rand van het bed en klemde haar vader vast :

— Laat mij naar den landvoogd brengen ! smeekte ze. Hij zal zien, hoe ziek ik ben en medelijden hebben. En ik zal hem smeeke u te laten leven...

— Neen kind, ik wil geen genade vragen, want ik heb niets misdaan, sprak de deken. Ik zal rustig sterven voor een edele zaak. En ik ben liever in mijn plaats dan in die van den landvoogd.

— Is het morgen ? vroeg de moeder weenend.

— Ja...

— O, hoe kunnen ze ! Is er dan geen recht meer op de wereld ! Gij, zoo goed, zoo edel !

Vrouw Anneessens zat aan de zijde van hem, met wien zij zooveel gelukkige jaren doorgebracht had. De oudste zonen klemden de tanden opeen en balden de vuisten.

— Breng mij naar den landvoogd ! smeekte Geertruida weer. Hij moet het vonnis verbreken !

— Neen, zei de deken fier, wij vragen geen genade. Mijn vrienden hebben mijn vrijheid geeischt... echter te vergeefs. Maar genade wil ik niet ! Die verzoekt men alleen voor misdadigers ! Ik zal moedig sterven als martelaar voor de volkszaak, welke ik immer naar mijn beste weten verdedigd heb.

De geliefden hadden elkander nog veel te zeggen. Doch ze konden de woorden niet vinden. Er werd alleen geweend.

— 't Is tijd ! klonk de stem van den cipier.

— Kinderen, knielt neer, dat ik u mijn zegen geef, sprak de deken.

Daar lagen ze. en ook Geertruida was op den vloer gedaald, met het hoofd tegen vaders knieën.

— O, God, ik geef mijn vrouw en kinderen in uw hoede, bad Anneessens. Helpt en troost hen...

Dan sprak hij plechtig den zegen uit en teekende elk voorhoofd met een kruis.

De cipier keek om de deur toe. Hij was ook ontroerd.

— Waar is Rolf ? vroeg de deken.

— Hij mocht niet binnen komen, antwoordde de oudste zoon.

— Hij is geen eigen kind. Groet hem en dank hem ook voor zijn goede zorgen... Hij zal u steunen... en gij, jongen, zoo richtte Anneessens zich tot zijn oud-

sten zoon, ik vertrouw u moeder en broers en zusters toe. Het is een zware taak, maar ge zult uw best doen.

Snikkend beloofde de zoon dit.

— Nu is het waarlijk tijd... ik moet ook gehoorza men, sprak de cipier.

— O, laat ons bij vader blijven ! Wat kan dat den landvoogd schelen ! riep Geertruida uit.

Anneessens gaf zijn oudsten zoon een wenk. En deze en een broer hielpen het zieke meisje op de baar. Geertruida bezwijmde.

Anneessens omhelsde allen en kustte 't laatst zijn vrouw.

— We zijn gelukkig met elkaar geweest, fluisterde hij met trillende stem. We zullen elkaar terug zien... God zal u beschermen... We moeten gelaten aanvaarden, wat hij zendt.

De familieleden gingen heen...

— O, ik heb u zoo lief ! kreunde Anneessens.

Hij had zich kloek gehouden maar nu weende hij langen tijd.

's Avonds kwam een priester. Hij beloofde den ganschen nacht bij Anneessens te blijven.

Op de Groote Markt werd in den nacht een verhoog getimmerd. Dat was het schavot, waarop morgen de edele deken moest sterven, omdat hij geen onrecht had willen plegen.

Soldaten zetten het plein af.

't Werd 19 September 1719. Het was een grauwe ochtend. Rolf was vroeg opgestaan. Hij wilde trachten nog eens zijn meester te spreken. Misschien kon hij hem zien door de tralies van het venster. Maar de straten bij de gevangenis en de markt waren reeds door soldaten afgesloten. Markgraaf de Prié nam dus strenge maatregelen. Hij had bevolen de poorten gesloten te houden. Er mochten geen buitenlieden binnen Brussel.

Rolf keerde naar huis terug.

Geertruida had in den nacht vreeselijke koorts gehad en hevig geijld. Moeder zat bij haar. Rolf had in 'n medelijden met allen. Hij zou het gezin helpen, zooveel hij kon.

Er kwam veel volk op straat, maar overal botste het op soldaten... De markgraaf was bang voor oproer...

Anneessens had gebiecht en de Heilige Mis bijgewoond... Soldaten kwamen om half negen in de cel.

— Is de tijd daar? vroeg de deken. Ik ben bereid.

Hij was gekleed in een kamerrok; op het hoofd droeg hij een pruik. Men bond hem aan handen en voeten. Voor de gevangenis zag de deken de kar die... veroordeelden waarop men dieven en moordenaars plaatste.

— Wat! riep hij verontwaardigd uit, ben ik dan een misdadiger, onwaardig over de straat te gaan? Ik heb geen kerkdiefstal gepleegd, geen boosheden verricht...

De soldaten duwden hem op de kar, met den rug naar 't paard, zooals met een booswicht deed. Een afdeeling van het Westerloosch regiment opende den stoet, de provoost, de procureur generaal, de deurewaarders van den Raad van Brabant en schutters omringden de kar. Achter stapten plundersaars, die ook gestraft moesten worden. Dragonders sloten den droeven optocht.

Volgens een oude gewoonte trok de stoet eerst naar de kanselarij, waar de raad van Brabant vergaderde. Meer dan een uur bleef de deur gesloten. De kar moest wachten. Anneessens bad. De deur ging eindelijk open. Men ontbond Anneessens, en de deken stapte met opgeheven hoofd binnen in de zaal, waar de heeren zaten, die zijne onrechtvaardige rechters geweest waren. En ze waren geen Oostenrijkers, maar Belgen, die echter den bezetter slaafs gehoorzaamden.

Men las de veroordeeling voor.

— Raadsheer Bauwens, sprak de deken plechtig, gij hebt mij acht duizend gulden geboden, om den eed te doen en ik heb geantwoord, dat mijn ziel voor geen goed ter wereld te koop was. Ik weigerde, ja, want ik moest mijn plicht volbrengen. En 't was mijn plicht te handelen in den geest van hen, die mij naar

het stadhuis afvaardigden. Mijn heeren, als gij een dienstknecht een boodschap oplegt, moet hij ze dan niet verrichten? Ik deed aldus wat ik verplicht was jegens het volk. Waarom vervolgt ge diegenen niet, welke mij afzonden? Moet ik daarom sterven? Geduld in God. Gij beticht mij de burgers aangezet te hebben, de wapens niet neer te leggen, alvorens wij een eed mochten doen. Mijn heeren, nimmer hebt ge daarvan getuigen kunnen vinden en in der eeuwigheid zult gij ze niet vinden! Daarom sterf ik.

Anneessens werd beschuldigd den opstand aangevuurd te hebben.

— Dat is valsch, Mijn heeren! riep hij uit; met alle krachten mijner ziel protesteer ik tegen die verwijtingen. Heer kanselier, ik heb mijn leven en mijn bezittingen gewaagd, om uw woning van plundering te vrijwaren. Moet ik dezen dienst met mijn bloed bekopen? Geduld in God!

— Zwijg, zei een der raadsheeren, luister naar den griffier!

— Gij hebt het recht mij te vonnissen, zei de deken. Maar eens zullen wij allen vóór de hemelsche rechtbank verschijnen en geoordeeld worden door den Rechter der rechters. Dan zal het blijken of gij mij rechtvaardig gevonnist hebt.

Toen de lezing afgelopen was, vroeg Anneessens:

— Volhardt de raad in dat besluit? Moet ik sterven?

— Ja, antwoordde de kanselier; het hof veroordeelt u ter dood.

Dan aarzelde de hooge ambtenaar even, en vervolgde:

— Wij kunnen u niet den minsten troost geven.

— Heere, vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen! prevelde de deken.

— Bedenk, dat ge voor uw rechters staat, riep driftig de fiscaal Charliers, die met duivelsche sluwheid de veroordeeling geëischt had.

Anneessens rukte uit de hand van zijn biechtvader het kruisbeeld en plechtig sprak hij:

— Mijnheer de fiscaal, ziehier het beeld van mij en uw Rechter, ja, de Rechter van alle rechters der wereld.

De gansche vergadering ontroerde. Zelfs de hardvochtige Charliers verbleekte een oogenblik.

Anneessens trad achteruit en de lezing der vonnissen van de andere veroordeelden namen een aanvang. Daar stonden ook de plundersaars, waarvan er opgehangen zouden worden.

— Vrienden, riep Anneessens, we zullen samen voor den levenden God verschijnen, spreekt de waarheid! Heb ik ooit een van u tot oproer aangezet?

— Neen! daverde het door de zaal.

— Hij heeft u beschuldigd en zijn woorden onder eed bevestigd, sprak Charliers, iemand aanwijzende.

Die man kromp ineen.

— Uw beloften hebben mij verleid, kreet hij dan tot Charliers. Gij hebt mij niet alleen de vrijheid beloofd, maar zelfs een goede betrekking, indien ik mijn heer Anneessens wilde beschuldigen. Ik deed het, ik legde een valschen eed af. Vervloeking over u en over mij !

Charliers sidderde.

Een raadsheer, Collins, wist dat Anneessens niet tot plunderen aangezet had.

— Waar zijt gij, heer Collins ? vroeg Anneessens. Waarom spreekt ge niet ? Ge ziet mij in een jammerlijken toestand. Helaas, ik weet het, ik moet door de wolven verslonden worden; zelf het goede wordt mij als kwaad aangerekend. Maar wat mij in mijn ongeluk troost, is dat gansch Brussel weet, dat gij geen ernstige beschuldiging tegen mij kunt aanvoeren, dat ik vleesch en bloed voor het algemeen welzijn offer.

Naar de gewoonte bood de griffier het vonnis ter ondertekening aan.

— Wat, riep de deken, ik mijn vonnis ondertekenen, dat werk van leugen, laster en verraad ? ik ben onschuldig, ik heb geen misdaad begaan, ik zweer het bij God. Ik teeken niet !

— Vraag dan vergiffenis aan het gerecht, zei de kanselier.

— Nooit ! verklaarde Anneessens. Ik sterf onschuldig. Dat mijn dood mijne zonde boete en nuttig moge zijn voor mijn land !

Ernstig groette hij zijn rechters en verliet toen rustig het gebouw.

Er waren raadsheeren, die een traan wegveegden. Voelden ze wellicht wroeging over hun wreedheid, hun onrechtvaardigheid ?

Anneessens werd weer op de kar gezet. Vóór het gebouw stond een paal. De plundersaars werden er aan vastgebonden en ten bloede toe gegeeseld. Na de wreede strafpleging ging de stoet naar de Groote Markt. De meeste huizen waren ten teeken van rouw gesloten. Slechts eenige burgers vertoonden zich en wuifden den ongelukkigen deken een laatste vaarwel toe.

Op de Markt verrees dreigend het schavot. Er waren maar weinig toeschouwers. Anneessens stadsgeencoten wilden de Prié's beulenwerk niet bijwonen.

De deken verliet de kar en besteeg de trappen van het schavot... Lang zag hij, over de hoofden der soldaten welke de stellage omringden heen, naar 't stadshuis.

— Hoe dikwijls, sprak hij tot zijn biechtvader, beklim ik die treden, om de volkszaak te dienen. Valsch is alles, waarvan men mij beticht. Wat ik deed, deed ik, wat ik sprak, sprak ik, in 't algemeen belang.

De deken keek rond zich. Hij wilde tot de menschen spreken die ginds achter de soldaten stonden, maar tromgeroffel verdoofde zijn stem.

Anneessens bad vurig. Toen kwam de beul. De tranen sprongen hem in de oogen.

— Heer Anneessens... het noodlottig oogenblik is genaderd, zei hij met bevende stem.

— Goed, vriend. Ontbind mijn handen, ik ben oud en heb reeds geleerd koelbloedig den dood te aanschouwen.

De beul gehoorzaamde. Anneessens legde pruik en mantel af. De beul wilde hem daarbij helpen.

— Laat maar, vriend, dank voor uw goedheid. Dan zette de deken een wit mutsje op. Eindelijk omhelsde hij zijn biechtvader en sprak:

— Mijne ziel is geruster dan die van mijn rechters. Aan hen, ook aan de soldaten, welke mij als een oproerling en een misdadiger beschouwen, aan de valsche getuigen, die mij verloochenden, aan allen vergeef ik van harte en ik wensch hun niet t minste kwaad o mijn God !

Anneessens knielde op een zandhoop, het aangezicht naar het stadhuis gekeerd. Kalm reikte hij den beul een zakdoek over, waarmede zijne oogen bedekt werden.

— Heere, in uwe handen beveel ik mijnen geest, bad hij.

't Waren zijn laatste woorden.

Het zwaard rees en daalde ! Het hoofd was nog niet gansch van den romp gescheiden. En nog eens sloeg de beul.

De moord was geschied.

Vijf plundersaars werden dan opgehangen.

De soldaten marcheerden heen.

De beul haalde een zwart laken te voorschijn en riep de paters op het schavot om hem te helpen.

Dan kwam Rolf met eenige jongelingen. Ze sprongen op 't schavot en duwden den beul weg. Haastig wikkelden ze Anneessens in het kleed, legden het op een baar en trokken heen.

Van alle zijden kwamen burgers toegelopen.

— Haalt lauweren, brengt kronen en bloemen ! klonk het alom. Eerbied, voor 't onschuldig bloed ! Fere aan de nagedachtenis van den martelaar !

De dragers begaven zich naar de Zavelkerk, maar vonden deze gesloten. Dan spoedden zij zich naar de Kapellekerk en klopten op de poort. Dadelijk werd deze geopend. Anneessens werd op het groote koor geplaatst. Priester Van Limborgh las de gebeden. Het volk stroomde toe.

De tempel was overvol. En terwijl de paters het lijk in een graf neerlieten, dat in alle haast achter den predikstoel gedolven was, wierpen allen die dezen dienst bijwoonden, zich op de knieën; hun gekerm en weeëklaag overtrof de stem van den priester.

Rolf had gezorgd, dat zijn meester niet op het galgenveld werd begraven.

De vier andere dekens waren verbannen. Toen ze de gevangenis verlieten, wisten ze nog niet, wat er met Anneessens gebeurd was. Ze hoorden ontzet dat vreeselijk nieuws. Vrienden deden hen uitgeleide.

Vrouw Anneessens zat bij 't ziekbed van Geertruida, die lang tusschen leven en dood zweefde. Het meisje genas.

De familie moest het huis verlaten, want dit was aangeslagen door de Prié.

Liefdadige personen hielpen de weduwe en de weezen. En de trouwe Rolf zette elders de zaak voort.

Bareliers werd geschuwd en gehaat. Hij durfde zich nauwelijks op straat vertoonen, en verliet weldra de stad. Hij voelde er zich niet meer veilig, want ook markgraaf de Prié moest vertrekken. Keizer Karel V van Oostenrijk riep hem terug. Helderzienden hadden den vorst duidelijk gemaakt, hoe de dwingeland hier al die woelingen uitlokte.

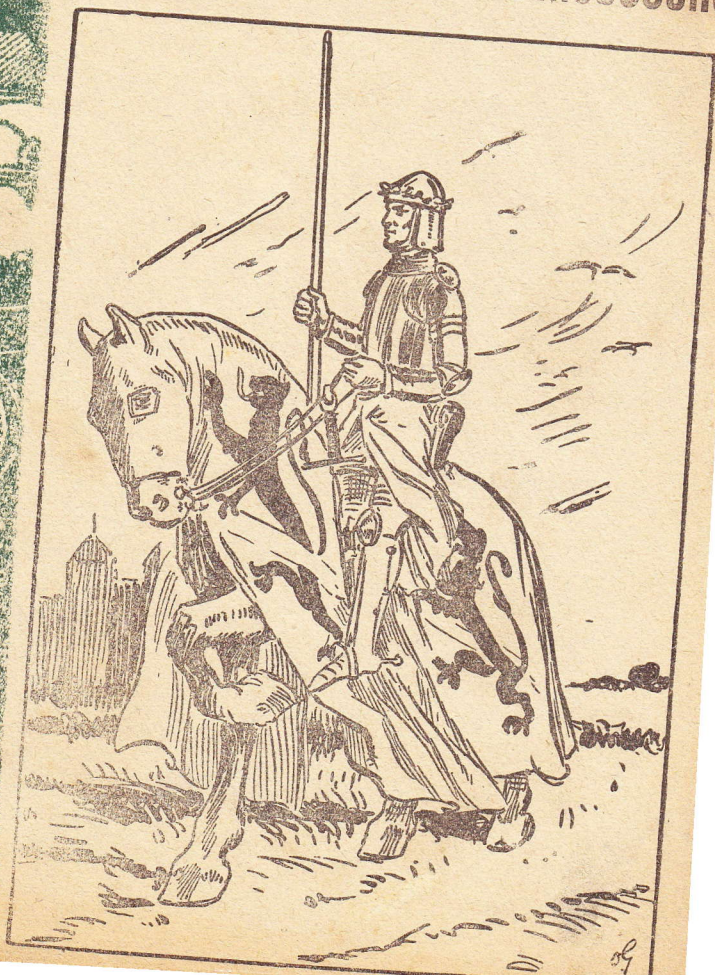
De keizer zond dan zijn zuster, Maria-Elisabeth als landvoogdes, een goede vrouw. En het werd rustiger in ons land.

Maar toch ontbrak de ware vrijheid en onze voorouders ondervonden steeds, dat hun belangen niet veel telden.

Voor Frans Anneessens staat te Brussel een standbeeld.

A. HANS
KINDERBIBLIOTHEEK

De Heldendood van Anneessens

WEEKLIJKSCHE
UITGAVE
A. HANS
VANDERMEULEN
EN KINDEREN
P.V.B.A.
KONTICH

3 fr
1090